Foto: Annelijn Steenbruggen/Beeldbank Biologica

genen te willen verklaren en sturen. Natuurlijkheid, intrinsieke waarden, bedrijfsidentiteit: dat zijn wat hem betreft thema's voor de toekomst. Daarbij refereerde hij aan een oproep die ik in 1990 op een internationaal congres deed: ga als bd-beweging het gesprek met de samenleving aan, voor zover die geïnteresseerd is. Ontwikkel samen nieuwe onderzoeksbenaderingen en praktijkoplossingen, maar zorg wel dat je in jezelf de essentie van de bd-benadering verder blijft ontwikkelen. Dat was wat mij betreft een fraaie uitsmijter, die door de zaal welwillend werd opgepikt.
Na afloop van het minisymposium werd nog lang en levendig nagepraat door de vele oude bekenden die kennelijk verheugd waren om elkaar hier weer te treffen. En verder werd er in een mengeling van trots en weemoed afscheid genomen van Ton. ■

Wijffels: "elke aankoop is een ethische daad!"

Jan Diek van Mansvelt

Het was een fraaie lentedag, de 31ste maart op kasteel Rhederoord in De Steeg. Arie van den Brand, voorzitter van Biologica, opende het congres voor de ruim driehonderd aanwezigen met een indrukwekkende opsomming van goede ontwikkelingen in het afgelopen jaar. Ik noem er slechts enkele. Eko-monitor en de Biologica-website geven het volledige overzicht.

De overheid steunt de bio-boeren
De overheid heeft nu heus erkend dat de bio-boeren de samenleving groene diensten leveren (schoon milieu, fraai landschap). De effectieve hectarepremie die daar aan gekoppeld gaat worden is voorlopig nog een punt van discussie: de minister wil die zo laag mogelijk en de boeren willen hem zo hoog mogelijk.

30% meer Eko-consumptie in 2007?
Twaalf grote maatschappelijke organisaties hebben een deelconvenant ondertekend waarin zij zich verplichten hun leden in hun nieuwsbladen, op hun websites en in gerichte acties regelmatig op de meerwaarde van biologische landbouw te wijzen. Deze overeenkomst is een vervolg op het Rappèl 'Groen licht voor de biologische landbouw' van september 2000. Dat was toen door 27 maatschappelijke organisaties aangeboden aan de voorzitters van de Vaste Kamercommissies voor LNV en VROM. Die 27 organisaties gaven toen te kennen dat 5% van het landbouwareaal in 2005 biologisch moest zijn en 10% in 2010. Er zouden fiscale instrumenten ontwikkeld worden die biologische producten voor de consument uiterlijk in 2005 (relatief) goedkoper zouden maken.
Terugkijkend vanuit 2000 moest Van den Brand vaststellen dat daar met 1.8% in 2005 niet veel van gelukt is. Hij ging daar verder niet op in. Voorzover ik het kan zien hebben 'ze' er met z'n zevenentwintigen dan ook nauwelijks serieus iets aan gedaan: noch in hun eigen ledenkringen noch naar de politiek toe (enkele goede organisaties niet te na gesproken).

Protestante kerken door de bocht
Nu zegden twaalf organisaties dus hele concrete acties toe. Als nieuwkomer was

daar de Protestante Kerk Nederland bij. Die zegt toe om de sterke punten van het biologische rentmeesterschap onder de aandacht van haar gemeenteleden te brengen. Dat is daar een heel gevoelig punt. Veel christelijke boeren zijn immers gevangen geraakt in de intensief chemische veeteelt, land- en tuinbouw. En de christelijke consumenten wisten tot voor kort nooit van niks. Hun medeverantwoordelijkheid werd in het algemeen niet onder ogen gezien (zie kader). Als ook de DP-lezers er nu voor zorgen dat in hun kennissenkring de Demeter-consumptie ook met dertig procent stijgt kan BD meeliften met de Eko-boom.

Protestanten aan de Bio-boterham

Zo kopte Trouw in haar krant van zaterdag 2 april. Overeenkomstig de tekst op de PKN-website bericht ze dat de Protestantse Kerk in Nederland gaat meewerken aan een informatiecampagne om de Nederlandse consument te bewegen meer biologische producten te kopen. Daartoe ondertekende scriba dr. Bas Plaisier op 31 maart – samen met tien andere maatschappelijke organisaties - een zogenoemd 'biologisch convenant'. Volgens Plaisier is de betrokkenheid van kerken bij dit onderwerp een goede zaak: "De aarde, met alles wat daarop leeft, hebben we uit Gods hand ontvangen. Als goede rentmeesters mogen we daar gebruik van maken. Duurzame productiemethoden leveren daaraan een zinvolle bijdrage."

Eko-omzet stijgt in 2004 met zes procent

Bert Ruitenbeek, directeur van Biologica, kwam met verdere cijfers over het afgelopen jaar (Eko-monitor, jaarrapport 2004). Hij vertelde daaruit dat de algemene Eko-omzet (inclusief Demeter) met 6.1% was gestegen terwijl in ons land de consumentenuitgaven met 1.3% daalden. Aardappelen, groenten en fruit bleven daarbij het grootste marktaandeel houden: bijna vier procent van de Nederlandse AGF-markt. De verkoop van Eko-eieren (14%) en het vlees (13%) stegen het sterkst, terwijl de AGF-groei maar 0.2% bedroeg. Wat de afzet betreft bleek dat die in de supermarkten samen maar ca 10% meer Eko-producten (inclusief Demeter) verkopen dan de natuurvoedingswinkels. De groei in de laatste was groter (6.9%) dan die van de eerste (6.3%). Leuk om te vermelden is dat er van de ca 5000 verkooppunten op boerderijen in ons land ca 300 Eko / BD zijn (dus meer dan 5%) en dat 100 daarvan abonnementen hebben voor 50 tot 500 groenteabonnees.
Schrijnend bij dat alles is dat Nederland met 2,2% op de 16e plaats staat van de 25 Europese landen. Oostenrijk (13%) gevolgd door Finland, Italië, Zweden en Griekenland (ca 7%) steken ver boven ons uit. (Getallen van 2003.)

Biologisch toch echt gezonder

Machteld Huber van het Louis Bolk Instituut hield een overtuigend verhaal over het onderzoek dat zij met collega-instituten in Duitsland en Zwitserland deed naar het gehalte aan gezondheidsbevorderende stoffen in de koemelk en in de moedermelk van vrouwen die Eko- dan wel Demeter-producten aten en dronken. Zij vond dat

Foto: Annelijn Steenbruggen/Beeldbank Biologica

er meer onverzadigde vetzuren (CLA's), en omega-3- en omega-6-vetzuren in de Eko- en Demeter-melk voorkwamen: allemaal stoffen die het immuunsysteem versterken en astma, allergieën, hart- en vaatziekten helpen voorkomen. Bij vrouwen die veel Demeter-producten aten was de moedermelk het rijkst aan deze positieve voedingsbestanddelen. Voor dit bericht over het eigen onderzoek had Huber een overzicht gegeven van veel eerdere onderzoeksresultaten die ook al in de richting wezen dat Eko en BD beter zijn. In het tijdschrift Distrifood van 26 maart 2005 werd prof. Schaafsma geciteerd die ondanks alle andersluidende onderzoeksbevindingen nog hardnekkig volhoudt dat biologische producten alleen maar gezonder lijken te zijn, zonder dat dit echt waar is. Hij redeneert als volgt: omdat de bio- en bd-producten gegeten worden door mensen die er een gezonde leefstijl

op na houden lijkt het alsof de voeding gezonder is. "Van het voedsel zelf", aldus de Wageningse prof, "kan het niet perse niet komen." Een mooi voorbeeld van botsende wereldbeelden.

Toekomst voor de Eko in de BD

Hoofdspreker op het congres, Herman Wijffels, vertelde hoe hij de Eko-beweging als antithese ziet ten opzichte van de gangbare landbouw. Die acceptatie ziet hij bij de consumenten, politiek, wetenschap en industrie. Vervolgens liet hij zien hoe tussen de gangbare these en de antithese van de Eko allerlei syntheses zijn ontstaan, zoals de geïntegreerde, de milieuvriendelijke, de streekgebonden, de landschapstypische en de multifunctionele landbouw. Hij ziet dat allemaal als termen om de 'oude' landbouw te verbreden en aan de huidige eisen van de samenleving te laten voldoen. Die samenleving gaat daarbij allengs over van het 18e eeuws mechanistische verlichtingsdenken naar een 21e eeuws denken in termen van levende gehelen. Van een smalsporig doelmatigheidsdenken naar een breedsporige denkwijze of, anders gezegd, van een reductionistisch deeltjesdenken naar een holistisch denken in graden van heelheid. Daarin kiest de boer voor de verbetering van de levende bouwvoor, voor gezonde gewassen en blije landbouwhuisdieren. Daarin realiseert de consument zich dat elke aankoop een morele daad inhoudt, een ethische act is. Daarin zoekt de veredelaar naar veredelingswijzen waarbij de plant als respectabel levend organisme beschouwd wordt. Zodoende wordt het achterhaalde deeltjesdenken overstegen dat zich in de genetische manipulatie (gentech) uitleeft. "Ontwikkel een Eko-eigen gentech", sprak hij uitdagend tot de aanwezigen!

Wat sprak er uit zijn hele verhaal een oproep die mij deed denken aan wat Ria Beckers kort voor haar vertrek bij Biologica ook al zei: kom op met jullie bd-ideeën. Als Eko algemeen geaccepteerd is, moet je de volgende stap kunnen zetten. Naast het eko-systeemdenken moet er nu een denken komen waarin ziel en geest hun plek krijgen, als bewoners van de levende systemen. We moeten zicht krijgen op de rol van de aandacht die we aan de bodems, gewassen, kuddes en noem maar op geven. Door ons bewust te zijn van ons bewustzijn kunnen we onze eigen rijkdom aan bd-dimensies beseffen. En alleen dan kunnen we die rijkdom delen met anderen in onze samenleving. In het voorjaarsnummer 2004 van Smaakmakend zei Wijffels dat met andere woorden ook al. Wie herkent hoe de Eko een eerste stap naar vernieuwing van de landbouw succesvol heeft gezet, ziet dat het nu aan de BD is om de volgende stap te zetten. En ook al zei Wijffels het niet met die woorden: zijn verhaal kwam er wel op neer.

Toplunch van topkok

Er volgde een heerlijke lunch met veel Demeter-producten: want die zijn echt het lekkerst, verzekerde topkok Eric van Veluwen, die het kasteel Rhederoord zo succesvol exploiteert. En al stond dat er dan niet op alle tafels spetterend bijgeschreven: het deed niet alleen mijn maag maar ook mijn hart goed. ■

(advertentie)